

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA

LETO II. — ŠTEV. 39

NOVO MESTO, 29. SEPTEBRA 1951

CETRTLETNA NAROČNINA 75 DIN

IZHAJA IZDEN: KU

Odkrita beseda

Izivanje protiljudske duhovščine, ki ji ni všeč noben napredek delovnega ljudstva in ki z vsemi močmi rine v preteklo čase ribarjenja v Kolnem, postaja v zadnjem času na Slovenskem vsakodnevni pojav. Ne bo odveč, če gospodom ponovimo besede maršala Tita, ki jih je nedavno izrekel v Mostarju, ko je dejal, da vsak, kdor bi danes skušal znova začeti s starimi metodami, da bi kakorkoli po različnih poteh in z različnimi sredstvi razvnel narodnostno ali versko sovražstvo, mora biti onemogočen. To je naš soustojnik.

Ce se po religiozni liniji najdejo duhovniki, razen njih pa tudi reakcionarji, ki mislijo, da je zdaj, ko smo v dobrih odnosih z Ameriko in Zahodno Evropo prišel čas, ko lahko kaj izsiljujejo iz nas in opravljajo svoje razdiralno in uničevalno delo, se takšni ljudje zelo motijo. Mi smo v dobrih odnosih z ameriškim narodom in narodi Zahodne Evrope, z velikansko večino narodov, ki jih poslušajo tudi njihovi voditelji — zakaj na Zahodu so pametni ljudje, ki v teh različnih stvareh poslušajo glas večine naroda — vendar pa to, da smo z njimi v prijateljskih stikih, ne pomeni, da bomo zdaj pustili proste roke reakciji in posebnim duhovnikom, ki bi nas radi ovirali. — Vere ne preganjamo, zahtevamo pa, da se v vero ne zanašajo politični elementi. Dovoljujemo, da se duhovništvo ukvarja s svojimi verskimi opravili, zahtevamo pa, da se ne ukvarja s politiko in da ne širi verskega fanatizma in sovražnosti. Smo socialistična država in imamo pravico kot tudi sicer vse druge države, zahtevati od svojih državljanov, da spoštujejo zakone naše države, pred katerimi so vsi enaki. Zakon bo zmeraj zadel tiste, ki delajo proti tem zakonom. Tako gledamo mi na stvari in nič drugace.

Pot naše Partije je mogočna in edinstvena na svetu

V soboto 22. septembra je bila v Novem mestu redna letna okrajna partijska konferenca. Poleg delegatov osnovnih partijskih organizacij, sekretarjev številnih osnovnih organizacij in povabljenih gostov sta bila navzoča tudi član CK KPS Niko Šilih in predsednik Vrhovnega sodišča LRS dr. Franc Hočvar, sekretarja OK KPS Črnomelj in Trebnje ter zastopnik JA.

Obširno gospodarsko-politično in organizacijsko poročilo o delu in stanju Partije na področju okraja je podal sekretar OK KPS Martin Žugelj. Obracun enoletnega dela in skrbi Partije za razvoj političnega, gospodarskega in kulturnega življenja okraja je pokazal vrsto uspehov. Napredek okraja je viden zlasti v razmahu industrije, združništva, v decentralizaciji in v izboljšanem delu krajevni ljudskih odborov. Uresničevanje zakonov in uredb, ki so bile izdane za nadaljno demokratizacijo vsega našega družbenega življenja, je prineslo nov ustvarjalni polet med delovne kolektive, združnike, množične organizacije in društva v okraju.

Poročilo sekretarja okrajnega komiteja je nanašalo pred delegate dolgo vrsto konkretnih primerov dobrega, pa tudi pomanjkljivega dela osnovnih partijskih organizacij in posameznih članov Partije. V številnih podjetjih partijske organizacije z nenehno politično vzgojo dvigajo zavest delavcev, usmerjajo kolektive v boj za proizvodnjo, hkrati pa vedno bolj onemogočajo samopašnost in birokratsko komandiranje posameznikov, predvsem pa direktorjev podjetij. Delavski sveti že sami razrešujejo direktorje, v kolikor ti nečejo popraviti nepravilnih odnosov do delavskih kolektivov. Najvidnejše uspehe v tem pogledu

so dosegli delavski sveti tekstilne tovarne, Pionirja, Lesno-Industrijskega podjetja, tovarne Igrač, Keramike, Industrije perila itd. Zavest delavcev in njihovo zaupanje v Partijo prihaja čedalje bolj do izraza tudi v manjših podjetjih, kjer sicer obstajajo delavski sveti in upravni odbori, vendar pa v glavnem poslujejo še na star način.

V delo ljudskih odborov so vnesli nov razmah razni sveti in komisije državljanov, ki so pokazali največ uspehov v komunalni ter kulturno-prosvetni dejavnosti. Ti uspehi so posebno vidni tam, kjer so partijske organizacije poskrbele, da so bili vanje izvoljeni ljudje, ki imajo dovolj smisla za vsestranski napredek posameznih vasi, trgov in mest. Pobude od spodaj, to je iz najširših vrst delovnih ljudi, postajajo vedno po-

Na gimnaziji v Črnomlju so letos prvi odprli vrata osmega razreda

V četrtek 20. septembra je slavil profesorski zbor skupno z dijaštvo sicer tiho, toda tem pomembnejšo slovesnost. Prvič so na črnomeljski gimnaziji odprli vrata osmega razreda. Pomembnemu prazniku za Črnomelj in vse Belo krajino je dal poudarek pionirski in mladinski gimnazijski pevski zbor. O pomenu dneva in o zgodovini razvoja gimnazije je obširneje govoril prof. Štrbenk, predsednik Sveta za prosveto pa je v svojem govoru prikazal stremljenje ljudske oblasti za dvig šolstva. Zaključne besede je imel osmošolec Suštaršič. — Poleg profesorskega zbora in dijaštva sta se slovesnosti udeležila tudi sekretar okrajnega komiteja KPS Janez Žunič in predsednik IO OLO Franc Košir.

gostejše in vedno boljše, ljudski odbori pa se vse uspešneje borijo za njihovo uresničitev. Dokaz takega dobrega dela je Svet za obnovu in olepšavo Novega mesta, precej delavnosti pa so pokazali v številnih komunalnih delih tudi v Straži, Dolah, Dol. Toplicah, Hmelčcu, Ostrogu, Zburah, Žumberku in drugje. Elektrificiranih je bilo doslej v okraju 23 vasi, v teku pa je elektrifikacija KLO Uršna sela; sledila bo elektrifikacija gorjanskega področja in KLO Zbure. — Za obnovu poslopjaj vojnih oškodovancev, ki si niso po vojni še ničesar obnovili ali pa so zaradi pomanjkanja denarja morali začeti dela ustaviti, je Partija izposlovala 3.250.000 din investicijskega kredita, ki je bil razdeljen med 97 hudo prizadetih vojnih oškodovancev.

Decentralizacija v upravnem aparatu se nadaljuje. Iz okr. ljudskega odbora je bilo odpušenih oz. prestavljenih 52%, s KLO 25%, iz lokalnih podjetij 13% nameščencev itd., pravnako pa se je občutno zmanjšalo število zaposlenih tovarišev na okr. odboru OF, LMS in na samem okrajnem komiteju Partije.

Uvajanje demokratičnih načinov poslovanja izboljšuje tudi delo v množičnih organizacijah. Ljudje radi sprejmemo nove oblike dela in se zavedno vključujejo v upravljanje svoje oblasti. Pripravlja se nadaljna reorganizacija okrajnega in krajevni ljudskih odborov. Splošno združništvo v okraju se je v primeri s prejšnjimi leti okrepilo, pravnako pa je bilo živahno tudi propagandno politično-vzgojno delo Partije, ki se je zrcalilo v šestmesečnem tekmovanju na čast 10. obletnice OF, ob proslavah za 1. maj in ob Dnevu vstaje.

Požrtvovalno delo komunistov v javni upravi, množičnih organizacijah, prosvetnem ter vsem ostalem javnem življenju v okraju je rodilo vidne uspehe. Se več pa bi bilo lahko doseženo, če bi se partijske organizacije bolj zavedale pomanjklivosti svojega dela in napak ter jih sproti odpravljale in opozarjale na nje tudi svoje člane.

Konferenca je ugotovila, da je glavna slabost partijskih organizacij, predvsem pa posameznih članov, nezaupanje v ljudske množice in premlačno politično delo na vase. Se vedno se dogaja, da posamezni člani Partije krepko držijo v svojih rokah po 5 in celo 6 funkcij; pogosti so še pojavi komandiranja in nerazumevanja za demokratičen način vodstva, marsikje pa še vedno sodijo vrednost množičnih organizacij po številu njihovih sestankov namesto po dejanskem delu. Pojavi komandiranja in netovarištva so pogosti med združniki v Orehoviču in Beli cerkvi ter občutno jemljejo ugled in zavirajo razvoj združništva v teh krajih. Nasprotno pa n. pr. uživa vso podporo ljudstva mlada kmečka delovna zadruga v Gor. Sušcah, v kateri so prav člani Partije znali ustvariti toplo tovariško vzdušje in demokratično sodelovanje, ki ga odobrava vsa vas.

Več notranje partijske discipline, sloge in delavnosti bo krepilo ugled in rast tistih osnovnih partijskih organizacij, ki v svojem delu nimajo pravih uspehov. Le tako jim bo tudi uspelo poživiti politično delo z množicami. Konferenca je ugotovila, da slabosti partijskih organizacij spretno izkorišča protiljudski duhovnik in ostala reakcija. Posebna živahnost kaže v zadnjem času protiljudska duhovščina, ki je začela organizirati Marjino družbo, pripravila božja pota na delovne dneve, deli otrokom med in svinčnike, organizira igre, pevске zbere in se letova tudi kra-

panja loncev — vse to pa z ednim ciljem, da bi odvračala ljudstvo od izgradnje socializma. Kler želi vrnitev na staro, ko je imel popolno oblast nad dušo in telesom svojih vernikov. Vsa njegova preteklost pa mu jemlje sleherno pravico, da bi vzgajal mladino in ljudstvo. Pošteni in zavedni državljani zapajo danes le iskrenosti naše Partije, ki je bila zvesta svojemu ljudstvu v njegovih najtežjih časih.

Iz razgibanega razpravljanja delegatov in daljšega govora člana CK KPS tovariša Šilaha je izzvenela osnovna misel nalog in dela Partije v okraju: nenehno aktivno politično delo med množicami, borba za demokracijo, za lik predanega in delavnega komunisto, dosledno razkrinkavanje protiljudskih duhovnikov in ostalih reakcionarjev; partijske organizacije naj smejeje kakor doslej vključujejo delovno ljudstvo v upravljanje gospodarstva in oblasti, dajejo naj mu pravilno smer v političnem, gospodarskem in kulturnem življenju. Na zaupanje ljudstva naj Partija odgovarja s sprejemanjem v svoje vrste.

Konferenca je izvolila nov 27-članski okrajni komite in tričlansko revizijsko komisijo, sprejela je tudi resolucijo s sklepi konferenca ter jo poslala CK KPJ in CK KPS.

V sedmo šolsko leto po osvoboditvi

Šolska vrata prosvetnih hramov so že tretji teden odprta na stežaj. Sedmo šolsko leto po osvoboditvi je sprejelo v naše šole tisoče mladih glavice, bistrini in željni znanja. Da bo delo z njimi uspešnejše, je Svet za prosveto in kulturo pri okrajnem ljudskem odboru Novo mesto sklical v preteklem tednu prvo okrajno konferenco vseh prosvetnih delavcev. Udeležba je bila dobra.

Poročilih predsednika Sveta Ivana Grašiča o sodobni vzgoji in šoli in šolskega inšpektorja Lojzeta Kastelca o lanskim uspehih šolske vzgoje, ki sta nakazala naloge prosvetnih delavcev in pomanjklivosti dosedanjega dela, so številni diskulantni živahno razpravljali o šolskem delu, skrbj prosvetnega delavca za ljudskoprosvedno delo ter o pionirski organizaciji. Prva konferenca prosvetnih delavcev je sprejela več važnih obvez. Ponovno bodo oživeli predmetni aktivni, posebna skrb pa bo posvečena nižje organiziranim šolam. Z vsa prizadevnostjo bodo skrbeli učitelji in profesorji, da bo mladina dobila napreden, življenjski pouk, da bo povezana z mladinsko in pionirsko organizacijo. Posebno pa bodo skrbeli za borbo proti mističizmu. V zimskem času bodo zaživeli številni izobraževalni tečaji raznih strok, za 400-letnico slovenske knjige pa bo oživelo tudi 43 »umrlih« podružniških knjižnic. Učitelji so sklenili izdelati načrt ljudskoprosvednega dela, bolj kakor doslej pa bodo sodelovali tudi v Dolenjskem listu.

Konferenca, na kateri sta bila tudi sekretarja OK KPS in OK LMS, je dala bogate načrte, zdrave pobude, precej navodil in obvez za delo v novem šolskem letu. Ljudstvo novomeškega okraja želi svojim prosvetnim delavcem v njihovem pomembnem vzgojnem delu čimveč uspehov in zadovoljstva!

Tekstilcem ob Krki teko statve že za drugo petletko

»Petletka naša teče...« Besede velikega mojstra naše poezije so si novomeški tekstilci napisali na steno tkalnice. Od šestih do dveh, od dveh do desetih zvečer so leto za letom žvlgali tkalčki čolnčki v divji, ponosni pesmi strojev najmlajše tekstilne tovarne v Sloveniji. Tam, kjer se še nedavno kosili travo, je zrasla moderna tovarna, eno najlepših podjetij Dolenjske po vojni. »Toliko ste in sto tisoč metrov blaga mora tovarna nakatki do 31. decembra 1951...« je bilo zapisano v načrtih, ki so stalj pred mladimi tekstilci ob Krki. Niso se jih ustrašili, dasiravno naloge niso bile majhne.

Dne 21. septembra je ob devetih dopoldne zatulila sirena v tovarni, na visokem jamboru pa je vzplapolala velika državna zastava. V kratki minuti so obstali v tovarni vsi stroji, podjetje pa je hkrati s novomeškimi železnicarji in gradbenici »Pionirja« začelo z veliko obrambno protiletalsko vajjo. Zmagi — doseženi petletki — je sledila nova naloga: preizkušnja obrambne sposobnosti protiletalske zaščite tekstilne tovarne. V treh minutah po signalu zračne varnosti so bili vsi iz tovarne, razen zaščitni oddelek, že v zaklonišču ob Krki, kmalu zatem pa so nastopili obrambni oddelek in začeli reševati napadeno tovarno. Gasilci so imeli polne roke dela pri gašenju požara (pokazalo pa se je, da imajo preslabo motoriko in je zastopnik generalne direktije že med vajo objubil tovarni, da bo posredoval za moderno brigadno, ki jo obsežno podjetje nedvomno tudi zasluži), tehnične ekipe so zavarovale dohode k tovarni, posebna ekipa pa je v kratkem času zameglila tovarno v goste oblake umetne megle. Veliko dela so imele sanitetke, ki so pokazale precej spretnosti in smisla za kolektivno delo. Delegatorji pa so razkuževali cesto do tovarne. Posebna komisija je ocenjevala delo reševalnih in ostalih ekip PLZ ter ugotovila, da so vsi udeleženci zelo resno sodelovali. Nekaterim ekipam manjka še prisotnost duha in vaje, v celoti pa je vaja zelo dobro uspela. Hkrati s tekstilci so tekmovali v veliki vaji PLZ tudi gasilci in gradbenici »Pionirja«, ki pa v celoti niso pokazali takega uspeha kot kolektiv tekstilne tovarne.

Po končani vaji so se delavci in nameščenci podjetja zbrali na dvorišču tovarne med tkalnico in predilnico. K po-

membni zmagi jim je čestital direktor tovarne, ki je poudaril pomen utrjevanja delovne zavesti dolenjskega delavca. Tekstilno tovarno so ustvarili ljudje, ki so pred leti še orali in sejali na poljih ter delali na svojih kmečkih domovih, danes pa so zaveden in zgleden delovni kolektiv, ki se upravičeno postavlja v svojo požrtvovalnost. Naj jo ponazore številke, kako so bili izpolnjeni plani od leta 1947 do 1951: 115%, 106%, 105,8%, 102% in letos: 101 dan pred zaključkom leta in petletke. V teh letih so v tovarni proglasili 258 udarnikov;

Od sklepov k dejanjem!

Pred nami leži poročilo konference sindikalnih podružnic novomeškega okraja, ki so 16. septembra izvolile za II. kongres sindikatov Jugoslavije Franca Berdajsa, člana GO ZSS, in Franca Markoviča, sindikalnega funkcionarja pri področnem odboru Iste stroke iz Straže. Poročilo govori o nalogah in uspehih, ki jih je na konferenci nanašal predsednik OSS tov. Zupančič iz Novega mesta. Zastopniki tekstilne tovarne, Pionirja, tovarne Igrač, LIP in drugih podjetij so krepko opisovali napore delovnih kolektivov, priznanja, ki so jih z delom priborili in nagrade. Izjavljali so, da priznanj in zastav ne bodo dali iz rok. »To bodi naša obveza na čast 10-letnice ustanovitve naše armade!« so zatrjevali in nato sklenili, da bodo na čast tega praznika sprejeli v svoje vrste čimveč še neorganiziranih delavcev, uredili redno plačevanje članarine, razpravljali bodo o osnutku novega finančnega zakona in uvedli v vseh podružnicah reden študij gradiva iz sindikalnega in splošnega družbenega življenja. Doslej tekmuje izmed 55 sindikalnih podružnic na čast 22. decembra komaj 23 podružnic. Sklep je bil zato takšen: po svojih močeh naj bi tekmoval vse podružnice. Postrititi je treba borbo proti izivanju protiljudske duhovščine, hkrati pa boj proti mističizmu. V tekmovanje bodo vključili kulturnoprosvedno delo za kongres ZSJ in na čast JA. Število naročnikov za »Delavsko enotnost« in »Dolenjski list« bodo dvignili, v oba lista pa bodo tudi dopisovali o svojem delu. Odbori bodo s propagando poskrbeli za čimboljši obisk predavanj Ljudske univerze in

pet izmed njih je dobilo častni naslov že potič.

V imenu delavstva in nameščencev tovarne je prebral Luka Dolenc nato požrtvovalno resolucijo predsednika Sveta za predelovalno industrijo LRS in podpredsedniku vlade tovarišu dr. Marjanu Breclju, nakar je kolektiv odhitel za stroje in nadoknadil zamujeno uro, ki so jo porabili za vajo PLZ in za proslavo uresničene prve petletke. Čas je v tekstilni tovarni dragocen. Se vedno jim kličejo pesnikove besede: »Petletka naša teče...«

izobraževalnih tečajev, ki bodo v raznih krajih.

Lepo in prav. O takih in podobnih sklepih naših sindikatov smo poročali že večkrat, vendar pa navzlic želji tekmovalne komisije pri OSS v našem tedniku še vedno ne moremo odpreti bivše rubrike »TEKMUJEMO«. Poročilo o delu sindikalnih podružnic ni in ni, pregledov o izpolnjevanju sprejetih sklepov nima okrajni sindikalni svet, niti nam ne uspe vzpostaviti mrežo dopisnikov v najvažnejših podjetjih in tovarnah. Ali bo tudi tokrat ostalo pri obljubah, kot že nekajkrat v zadnjem letu?

Odbornikom podružnic naših sindikatov menda ni vseeno, še manj pa članstvu, kakšni bodo uspehi tekmovanja na čast 22. decembra, dneva ustanovitve naše slave armade! Zato od sklepov — k dejanjem!

Novomeški okraj med prvimi, kočevski med zadnjimi

Z dobrimi 93%, ki jih je dosegel do 20. septembra, se je novomeški okraj povzpelj letos med najboljšje okraje v Sloveniji.

Navzlic posameznim primerom izmikanja in javkanja pri odkupu žita, ki je bilo posebno glasno v krajevnih ljudskih odborih Bela cerkev, Skočevan, Sent Jernej, Orehoviča, Straža, Gradišče in Smolenja vas, so doseženi uspehi prav dobri. Devetindevedeset odstotkov vseh kmetov, ki so imeli obvezno oddajo žita, je oddalo predpisane količine pravočasno in brez opominov; enemu odstotku pa je bilo treba »pomagati« z administrativnimi ukrepi. Kdo žita ni hotel oddati? Redki posamezni kmetje, ki so že pri setvi računali z napačnim merilom: manj ko bom sejal, manj bom oddal. Resnici na ljubo je treba zapisati, da je prihajalo do takih primerov prav v navedenih krajih, ki predstavljajo najmočnejše kmečke predele okraja.

Da je odkup tako dobro uspeval, je predvsem zaslugu pravičnega dela večine krajevnih ljudskih odborov in posameznih odbornikov, ki so se dela lotili resno in pošteno. Mnogi odborniki so prvi oddali žito in bili tako vzgled ostalim kmetom. No, manjkalo ni tudi izjem, o katerih smo že pisali, vendar pa so bile to bele vrane. Tudi v krajih, kjer je odkup šepal, so se posamezni odborniki trudili, da bi šlo vse v redu. K uspehu je seveda pripomogla tudi dobra organizacija dela in povežava poverjenosti za državne nabave z odkupnimi središči in

posameznimi KLO. Na napakah preteklosti so se marsičesa naučili. Predvsem pa se je potrdilo eno: brez zavednosti odbornikov na KLO in njihovega poštenega prizadevanja ne gre nič, z njimi in samo z njihovo dobro voljo ter pripravljenostjo pa je vsaka naloga lahko in hitro uresničena!

Med najboljšje KLO sodi gotovo Ločna, kjer so obvezo presegli. Dobri pa so bili letos tudi Globodol, Kartaljevo, Mirna peč, Novo mesto, Podgrad, Prečna, Smarjeta, St. Jurje, Uršna sela, Zameško, Zbure in Žumberk. Ti odbori so dosegli stoodstotno odkup žit, nekaterim pa še manjka kakšen kilogram. Še več je odborov, ki so dosegli 98 in devetindevedeset odstotkov.

Kaj nas uči letošnji odkup žita v novomeškem okraju? Uspeh odkupa je plod dobrega dela KLO, krajevnih svetov za kmetijstvo, povežave z okrajnim vodstvom in odkupovalci. Pripravite pa se morajo začeti že pri obremenjevanju posameznih gospodarstev. Dosežene številke so pokazale, da so odbori lani to nalogo dobro rešili. Letošnje izkušnje jim bodo služile za pošteno razdelitev bremen za prihodnje leto, ki je pravkar v teku. Vsak kmet mora biti še pred jesensko setvijo obvečen o svojih obvezah za oddajo žita v letu 1952. Ljudska oblast pa bo seveda tudi prihodnje leto od njega zahtevala, da bo to nalogo v celoti tudi izvršil. Zdej je čas, da si razdeli zemljo in se odloči, koliko bo sejal tega in onega.

Precej bolj nerodno — ali pa nereno? — so se lotili odkupa žita v kočevskem okraju. To lahko trdimo na podlagi njihovih dosedanjih uspehov. Do 15. septembra so imeli odkupljenih komaj 65% vseh količin, novomeški okraj pa je imel takrat že blizu 90%. V kočevskem okraju je do tega dneva le KLO Sušje izpolnil 100% oddaje žit. Stari log je dosegel 89%, Dol. Laze 80% in Ribnica 78%. V devetih krajevnih ljudskih odborih, med katerimi so Kočevje, Koprivnik, Kočevska Reka itd., takrat sploh še niso začeli odkupovati žita! Krivdo za to nosijo predvsem sami krajevni odbori. Vse to, česar krajevni ljudski odbori kočevskega okraja pred in ob odkupu žita niso pokrenili, se jim je maščevalo. Nasprotno pa so dobre priprave krajevnim odborom novomeškega okraja letos v izdatni meri olajšale odkup in znova potrdile, da je od volje in požrtvovanja odbornikov odvisno vse.

Odkup žita bo kmalu zaključen tudi v Beli krajini

Večje število krajevnih ljudskih odborov v Beli krajini je že stoodstotno zaključilo z obveznim odkupom belih žit za leto 1951. Do 24. septembra je bilo v okraju odkupljenih 94,7% predvidenih količin belih žit. Vse delo z odkupom vodijo krajevni ljudski odbori samostojno brez pomoči aktivja iz okrajnega vodstva.

Deset let Ljudske milice

Sredi oktobra bomo praznovali v okviru proslav desetletnice naše vstaje, še eno pomembno obletnico. Pred dobrih desetimi leti so bili v Sloveniji, Srbiji in Črni gori postavljeni prvi temelji eni izmed važnih pridobitev naše revolucije — Ljudski milici.

Pod geslom »Ni več povratka na staro!« so naši /narodi pod vodstvom Komunistične partije Jugoslavije vodili vsenarodno oborožena borbo tudi proti staremu državnomu aparatu, ki se je postavil v službo okupatorjev. V Sloveniji so bile že leta 1941 ustanovljene skupine Narodne zaščite, ki so pomagale ljudstvu v obrambi vasi, trgov in mest pred nasilji okupatorja, pred preganja-

nji, tatvinami, oveduštvo, hkrati pa so z vsemi silami pomagale partizanskim edincem. Izvršni odbor OF Slovenije in Poveljstvo slovenskih narodnosvobodnih partizanskih čet sta izdala nato Odlok o ustanovitvi Narodne zaščite, ki je dobila nato še pomembnejše naloge. Marsikje v državi so bile prve skupine Narodne zaščite tudi prve partizanske enote, ki so hkrati opravljale varnostno službo. Že med vojno so te enote opravljale delo Ljudske milice. Varovale so pridobitve naše borbe ter vzdrževale red in varnost, varovale ljudi in premoženje pred sovražnikom. Ljudska milica je v letih 1943 in 1944 dokončno dobila dolžnosti izvršnega organa naše ljudske oblasti.

IZ NAŠIH KRAJEV

KOTIČEK ZA GOSPODINJE

KAJSKO JE POSLOVANJE KRAJEVNEGA Ljudskega ODBORA SEMIČ

Pri pregledu poslovanja krajevnega ljudskega odbora Semič po uslužbenec Ukrajne za izvršnega ljudskega odbora Črnomelj so bile ugotovljene razne malomarnosti uslužbenec v samih odborov Ljudskega odbora, ker nimajo pravega odnosa do ljudi. V omari je krajnja letala preko 50 mesečnih prošnji in pritožb od strank že od konca leta 1950. pa vse do julija 1951. Nobena prošnja ali pritožba ni bila uradno vključena, na in kolektivi niti ni. Ni čudno, če ljudje gojijo, češ da je delo in postopanje nekaterih uradnikov preveč omejeno, da pride do ljudi. Vsi imajo preveliko obremenitve mesa. Medtem, ko so prošnje ležale neručene v omari, pa so kmetovalci že morali oddati predpisane količine, čeprav bi bili morda kateri upravičeni do znižanja oddaje. V prvi vrsti pada ta odgovornost na tajnika krajevnega ljudskega odbora, ki je ob tem tudi član izvršnega ljudskega odbora Črnomelj. On je odgovoren tudi za vse administrativno poslovanje, ki je zelo neredno, čeprav je tu zaposlenih pet uslužbenec. S takim postopanjem se kršijo pravice državljanov in jemlje ugled naših oblasti. Proti takim nepravilnostim, ki niso redke, bi treba podvzeti najstrožje ukrepe. J. P.

DIVIJI PRAŠČI NAM DELA SKODO

Ze pred nekaj leti se je okrog Globodola pojavil divji prašček, ki nam tudi sedaj dela veliko škodo zlasti v jeseni. Škoda je delal že pšenici, še več pa jo je povzročil krompirju, koruzi in ajdi. Tako divji kosmatinec uničuje s trdom pridane poljske pridelke. Ljudje ga odganjajo s tem, da zrverč kurijo po njivah, vendar pa se tega praščka dosti ne boji. Ali ne bi bilo prav, da bi kosmatinca že kako zatirali? — A

IZ KOČEVA

Člani množičnih organizacij v okraju Kočevje so imeli že več sestankov, na katerih so razpravljali o novem finančnem in gospodarskem sistemu. Ker so uredbo o novem finančnem sistemu tolmáčili ljudje, ki so se za to pripravili na večdnevnem seminarju v Kočevju, so sestanki dobro uspeli in je bila udeležba povsod zadovoljiva. K. O.

KJE JE ZAKONITOST?

Upravni odbor Kmetijske zadruge v Gradcu je tovarišiči Pavil Oder izdal istosčasno namestveni in razpisni dekrete. Oba dekreta in obvestilo, katerim bi bil odobren letni dopust od 19. do 31. avgusta, je prejela 12. avgusta. Nepravilno postopanje je raziskalo Poverjenstvo za delo pri Okrajnem ljudskem odboru Črnomelj, ki bo tudi podvelo potrebne ukrepe proti grobnim kršitvam službene zakonodaje, kar ni redki primer v okrajnih ustanovah in podjetjih. Upravni odbor kmetijske zadruga prav gotovo še niso pristojni, da bi samovoljno spreminjali delovno zakonodajo. Ta primer naj bo opomin vsem kršilec naše zakonodaje. J. P.

LAZE OB KOLPI

Spominjam se, da sem bral v časopisih o Lazih samo enkrat in še tedaj tako nepeto, z drzetaletnim srecem v prašč, kajti opisani je bil dogodek o zločinca v sodni razpravi proti domaćim ljudem, ki v času okupatorjevega divjanja prezgodaj položili v grob šest mladih trupel — aktivistov OF. Toda pogledimo, kako poteka življenje danes v tej nekoli zelo znani vaseli. Kmalu po osvoboditvi je vas po odstranitvi slednjih ostankov okupatorjevih hord ponovno zražala, zadala je v novem sobodnem življenju. Ni več se ji ni bilo treba bati in na tihem kovati načrte srečnejše bodočnosti.

Na svojih pogostih sestankih so vaščani reševali kaj različna vprašanja. Tako so med drugim prišli do misli in sklepa, zgraditi električno centralco, ki naj bi dojala razvečljivo za vas. In res! Kmalu so se stopili v stik z Okrajnim odborom OF ter podružnico Državnih elektrarn Slovenije v Črnomlju, ki sta jim šla na roko in so že pozimi letga leta zgradili na Kolpi v mlino posteljska Jožeta Rauha majhno električno centralco. Dobili so prvo v zgodovini

V Kočevju so izgnali profiljudskega duhovnika

Na tako slovo novomašnik Zlatko Hajnrihar v Kočevju pred kratkim še ni računjal. Prišel je v Kočevje po nalogo škofa Vovka, pozabil pa je na zavednost prebivalcev Kočevja, ki so med vojno ogromno pretrpeli doma in v internaciji, kamor so jih pošiljali izdajalci, med katerimi je sodeloval tudi kaplan Hajnrihar.

V soboto 22. septembra se je zbrala pred kočevskim župniščem množica skoraj 700 ljudi, ki je glasno protestirala proti novemu kaplanu Hajnriharju, ki je takoj po svojem prihodu v Kočevje začel navijati svoje mreže v spovednici in med mladino. Množica je izvolila iz svoje srede 8-člansko delegacijo, ki je odšla v župnišču k župnemu upravitelju Antonu Golobu ter zahtevala od njega, nato pa od samega Hajnriharja, da kaplan takoj zapusti Kočevje. Zlatko Hajnrihar je zložil svoje stvari v kovček in se napotil na postajo. Na cesti so ga do kolodvorja spremljali klici ljudstva, da »belogardistični sodelavci ne bodo učili kočevskih otrok!«, da »Kočevje ne bo trpelo v svoji sredi okupatorjevih pomagačev« in podobno. Na

elektriko v vas. Osnovna šola, ki se nahaja v vasi, si je nabavila radio. Prej tudi in dolgi večeri so postali kratki in prijazni. V skupinah so prihajali vaščani v šolo, z zanimanjem sledili radijskim oddajam in zraven modrovali in sklepal načrte za napredok in gospodarski dvig vasi.

Letos so ponovno sklenili, da povečajo zmogljivost centrale, tako da bo silberno gospodarstvo došlo dovolj ljudi, da ne bo tok v poletnem času ob nizkem stanju Kolpe pešal, kot je dosedaj. Zbrali so denarna sredstva in material ter takoj pričeli delati, kar so naredili končali. V delo so vložili 890 prostovoljnih delovnih ur. 28.000 dni gotovine in mnogo raznega materiala. Danes z veseljem in zadovoljen nad skupnimi napori opazujejo delo centrale, ki je vzorno zgrajena in daje dovolj električne energije za vsa vasa. V bodoče namerava odbor, ki je posebej izvoljen v ta namen, nabaviti manjši generator za izmenični tok, tako da bo omogočeno tudi delovanje radioaparator, ki si jih nekateri želijo nabaviti. V skupne vaske koristi bodo postavili tudi krožno žago, mlatlino in podl. paše vase, kar potrebuje kmet v sodobnem življenju.

V svoji poizrtvalnosti in skupnih naporih za napredok so Lazarci posnemajna vredni. M. R.

SADNO SUSILNICO IMAJO

Kmetijska zadruga v Predgradu je pred nedavnim napravila na vrtu za združnim domom večjo susilnico za sadje. Zadržniki, posnemajte! J. S.

RAZPRAVLJALI SO O NOvem FINANČNEM SISTEMU

V novemškem okraju so bili skoraj v vseh krajevnih ljudskih odborih, razen v petih, zbori volivcev. Na njih so razpravljali o novem finančnem in gospodarskem sistemu. Kmetije so na splošno zadovoljni z osnutkom novega davčnega sistema. Razpravljali so tudi o sovražnem delovanju profiljudskega duhovštine in o sovražnem delu ostankov behgardizma. K. O.

TEKMOVANJE NA ČAST 10-LETNICE JA

V mnogih vaseh kočevskega okraja se je tekmovalje na čast 10. obletnice ustanovitve jugoslovanske armade zelo poživelo. Frontovci in člani ostalih množičnih organizacij tekmujejo predvsem v prostovoljnem delu; popravljajo ceste in mostove, obnovljajo požežene domove in podobno. Deset let izteklo je okrog 900 metrov strug in jarkov. Člani Fronte so pri tej delih prispevali 2.690 prostovoljnih delovnih ur. K. O.

NOVO MESTO

»ČE MI LUČKA NE GORI...«
mi pa mesec svetle, tako se tolažimo prebivalci Vrhovčevce ulice (in morda še kateri drugi) v mesečnih nožeh. Stvar pa vendarle ni tako zabavna, saj poteka po nši ulici skoraj ves promet, odkar je glavna prometna žila Novega mesta — Ljubljanska cesta — razkopana. Vrhovčeva ulica zaradi svoje večavosti in ponekod kar neverjetne obine ni prav nič prijetna, utegne pa postati v zimskih večerih celo nevarna. Mislimo, da bi se stvar lahko uredila; stari električni drogovl še stoje, tudi senčnik čaka, kdaj bo lahko začel opravičati svoje nalogo, treba je torej pod njim priviti le žarnice. Morda bi, vsaj začasno, odstopil glavni trg eno izmed vseh štirih ali petih žarnic in tako pomagal, da zrigne tudi z našega konca prav svetlopijska tema. — čuk.

V TOVARNI IGRAČ SO USTANOVILO INDUSTRIJSKO PROSTVOLJNO GASILSKO DRUŠTVO

Dne 14. septembra 1951 se je v tovarni Igrač v Novem mestu sestalo članstvo bivše industrijske gasilske čete k ustanovitvi skupščini Industrijskega prostovoljnega gasilskega društva (IPDG). Članstvo je na demokratičen način izvolilo iz svoje srede upravni in nadzorni odbor. To je prvi primer ustanovitve IPDG v novemškem okraju kakor tudi na Dolenjskem. IPDG v podjetjih bodo pri izvrševanju splošne požarne varnosti in pri izvajanju zaščitnih mer odražala pomembno vlogo.

postaji je nekdo kupil kaplanu vozno karto do Ljubljane. Na zahtovo ljudstva, da pove, čemu ga je škof poslal prav v Kočevje, je kaplan odgovoril, da zato, »da bi ljudem pridigal in širil sveto vero«. To njegovo poslanstvo pa se seveda ne more ujemati z njegovo preteklostjo, ki je ljudstvo Kočevja predobro znana.

Razjarjena množica je navallla v vagon in zahtevala od kaplana, da se je umaknil v stranišče. »Tako smo se vozili v internacijo!« so vpili ljudje in porinili v stranišče tudi neko žensko, ki je potočila za mladim kaplanom nekaj neiskrenih solz. Iz službe so ljudje nagnali tudi postajno snažilko Anico Petek, ki je zmerjala ljudi. Po odhodu vlaka je množica demonstrantov poslala Svetu za znanost in kulturo v Ljubljano brzojavko, da ljudstvo Kočevja takih duhovnikov ne potrebuje in da ne bo trpelo v svoji sredi sodelavce bele garde in izdajalce. Tak je bil odgovor Kočevja na delo kaplana Hajnriharja, kateremu ni uspelo, da bi vrgel svoje mreže in ribaril v kalnem. Zavedno ljudstvo mu je načrte preprečilo.

Upravni odbor IPDG bodo razbremenili delavake svete skrbi za izvajanje splošne požarne varnosti ter ostalih varnostnih in higijenskih mer. Ustanovitev IPDG v podjetjih na prostovoljni podlagi ima politično, gospodarski pomen. Stane Arko

NOV PROSTOR ZA SEMIŠČE UREJAJO

Na dosedanjem semiščnem prostoru v Novem mestu na Lokih ob Krki bo po načrtu urejen športni stadion, za katerega so dela že v teku. Mestni ljudski odbor ureja zato nov prostor za semišče in sicer ob cesti Novo mesto—Loka nasproti mestnega pokopališča na tako imenovanih Mestnih njivah. Prostor so že zavrvali z buldožerjem, sedaj bodo še postavili ograjo in leseno lopo za pisarno. Na tem mestu bo semišče za govedo, konje in prašče.

KO BI IMELI...

Ko bi imeli dovolj dolge in močne vrvi, bi potegnili razbite vagone iz Krke pod železniškimi motom na Lokih. Tako so ugotovili oni dan, ko so poskušali z buldožerjem potegniti na suho najbližji vagon. Dela se je lotilo podjetje »Opdace«. Ker pa so se jeziklene vrvi trgale kot sukance, jim je uspelo potegniti na suho samo par koles, ostali del vagona pa so zavlekli do brega. Navzle dokaj hladnemu vremenu se je upravnik »Opdaca« vrnil spustil na dno Krke, da je navezal vagon. Če buldožerja ne bi bilo odpeljal v Kočevje, bi jim najbrž

uspelo spraviti na suho razbite vagone. Verjetno se bodo teh del še lotili, le škoda, da niso to napravili dokler je bilo lepo vreme. Vagoni ležijo v Krki že od leta 1945.

NA ROB — PA BREZ ZAMERE

19. septembra so delili v poslovalnici okr. magazina pri »Turku« maslo na CARE karte. 15 ljudi je čakalo že z listkom v roki na dodelitev masla, tu pa se je stvar zataknila. Ljudje so silili tablo pogovor: »Ja, ne morem s prstom akatno odpreti ja, s tem nožem se ne da odpreti!« in podobno zdihovanje. Nihče ni bil kriv, da v trgovini nož za odpiranje konzerv ni v redu. Maslo pa so ljudje dobili šele potem, ko je bližnji kipec nož nabrusil in so ploščinasto škaflo končno le odprli. Kako prijetno je vendar čakati v vrstah gospodinjstam — saj imajo vendar toliko časa na razpolago... Zadržljikrat so menda delili maslo pred dobrim mesecem. Ali noža medtem ne bi mogli dati v popravilo? Svoji jk pred prostro trgovino, ko bodo ljudje kupovali tam kjer bodo hitro in vpludno postreženi! — xy —

Piši, gruntar, piši preko oceana, piši, mlinar, piši po paket...

Draga Mi nepoznana Dobrotnica in Gospa!
Jest vam pišem dani če kaj pošlat u živezu al u oblek ker drugač bomo moral vsaj živi pot zemljo če ne boste vi Nam pomagali in bok, Tu se nedobi ne dnarja ne hrane nimamo ne usmilitte se uboge udove in matere petih otrok, šestga pa zdej pričakujem ker spimo na slami. Dajte tud eno plaho me tako trga po križi. Mož mi je u vojsk pado pa nedobim ne, potpore za en paternšter vas Lopo prosim ker se jih pr nas nedobi vas Pozdravlam nesrečna mati ob ubogh otrok pa kmal pošlta Vas pozdravljam jest in moj mož bok vam daj še dolgo Zdravje to je moj naslov
Mica Malhar
Dalnivrt 53 pri Novem mest

»Povidle ali češpljevee

Lepim, zelo zrelim češpljam vzemi koščice ter jih kuhaj v celi posodi tako dolgo, da potemne in se zgoste. Ker se rado pripilaj, moramo dobro mešati. Lahko kuhamo brez sladkorja ali pa dodamo na 1 kg češpljeva 1/2 kg sladkorja. Češpljevee je dovolj kuhan, če stoji kuhalnica v njem pokonci. Deni ga v porcelanasti lonec ali kozarec. Ko se popolnoma ohladi, zaveži lonec s pergamentnim papirjem. Da se ne pripilaj, lahko postaviš kozico s povidlom v drugo, večjo posodo, kjer vre voda. Češplje naj bodo tako zrele, da so pri pečlju ovenele. Pekmez, ki je boljše, se lahko tudi pretlači.

Češplje v medu

Dobro dozorele, vendar še trde češplje čisto obriši, izloči koščice in jih žveplaj. V ta namen jih stresaj na vrh rešeta, ki ga povežni na dve močni kuhalnici. Pod rešeto zaži nekoliko zveplenega prahu. Preko vsega pa pokriji večji lonec ali zabojo, da ne bo dim uhajal. To naj traja 10 minut. Potem odkriji, prezrači češplje in jih tesno zložij v pol-

litrske ali večje kozarce. Zalij jih z malo pogretim čvečličnim medom, ki mora pokrivati sadje, zaveži kozarec neprodno in jih postavi za 2-3 mesece na hladno. Vsakih 14 dni kozarec malo nagni na drugo stran, da se bo med dobro pomešal s češpljami. To je dobra poslastica, pa tudi zdravo za tiste, ki kašljajo.

Nadevana zelena paprika za zalogo

Zdrave, zelene paprike toliko odreži, da lahko odstraniš peske in žile. Nato zložij papriko v posodo in popari s krompom. Tako naj stoji pol ure. Medtem nareži drobno zelje, osoli, pusti stati eno uro, dobro stisni, pridenei kumino in natični papriko. Z zeljem natičeno papriko zložij v kozarce in zalij s kisom kot za kumarice. Kozarce zavežemo šele po preteku štirih dni, ker zelje vrvkava tekočino, pa jo moramo zato dolivati.

Naravno kisanje kumar

Srednje velike kumare dobro osnažimo ter jih pustimo namočene v čisti vodi 12 ur. Preden kumare vložimo, jih nabodem z ostrim lesenim bodalcem (špi-no). Dno lonca ali sodčka obložimo s trdnimi listi in nanje zložimo kumare trdno drugo zraven druge. Med vsako plast vlagamo trtne liste in liste od višenj. Nato nalijemo slane vode (liter vode, 5 dgk soli), vendar moramo slano vodo prekuhati in ohlajeno politi čez kumare. Kakor zelje, tako tudi to pokrrijemo s krpo in obtežimo z desko in kamnom. Kisa se najbolji pri 15 stop. C. Končano je v 14 dneh. Ako hočemo kisanje pospešiti, primešamo žlico kislega mleka. Čistimo kot zelje. Ko so kumare okisane, jih postavimo na hladno.

ZDRAVSTVENA VZGOJA JE NAŠA NAJVAŽNEJŠA NALOGA

Izpred sodišča

KRAVA Z DVOJNIM VIMENOM...

Marija Mali iz Krke št. 18 (KLO Smolecna vas) ima kravo z dvojnimi vimeni. Krava sama baje nabira v enega dobro mleko, v drugega pa posneto in vodeno, kar je vse seveda odvisno od pašne in podobnih zadev, saj vemo vsi, da »krava pri gobcu moze«. Kot praktična gospodinja je Marijeva mlaka prevega vimena uporabljala zase, mleko iz drugega pa je odhajalo v zbiralnice kmetijske zadruga v Smolcni vasi. Letos 5. julija je oddala 5 litrov mleka, v katerem pa je bilo 57% — ali več kot polovico — vode. Pregled mleka je v živilskem laboratoriju v Novem mestu pokazal, da je bilo mleko dobro posneto, poleg tega pa mu je bilo primernih še vsaj 26% vode. Tri dnevna kontrola mleka te krave pa je pokazala, da ima krava povsem običajno vime in mleko povprečne kakovosti.

Na okrajnem sodišču je Marijeva preteklo dni zatrdjala, da je tega in tega

dneva poslaj kravo na slabši pašni in da je zato nadojila tako vodeno mleko. Sodniče njenemu dokaj lahkovernemu zagovoru seveda ni moglo verjeti, dašravno je Marijeva predlagala za prico — svolega moža. Sodniče je bolj verjelo uradni ugotovitvi strokovnjaka in je Marijevo obdolilo na 1500 din denarne kazni, na plačilo stroškov postopka in plačilo 100 din povprečnje.

»NISMO SEJALI, NE BOMO ODDALI- NE DRZI VEČ

Alojz Rodič iz Tomazje vasi št. 3 (KLO Bela cerkev) je eden izmed redkih »žitnih revčev«, češ, da žita nima, ker za paš ni pridejal. Trdil je, da je posestvo zaradi obveznih odkupov močno opešalo, baje pa redi navzile lepi zemlji samo dva konja in nohne krave. Čeprav se na posestvu trije za delo sposobni odrasli ljudje. Po izjavah kmetov je njegovo posestvo eno izmed najboljših v krajevnem odboru.

Rodič in njegov brat Matija kot solastnik sta znana vsem odkupovalcem kot izredno trmasta človeka, ki se upirata vsem uredbam ljudske oblasti. Ker se je sodniče obrnilo na Rodiča, da merno noteta obveljavljeno posestvo, samo da bi se umaknila obveznim odkupom, je kaznovala Alojza Rodiča na 20.000 dinarjev kazni.

AVTOTAKSI
vam nudi PUTNIK Novo mesto
telefon 108

Obvestilo

Mestni pogrebni zavod »POGREB« in uprava pokopališča v Novem mestu opozarjata svojece pokojnikov, pokopanih na mestnem pokopališču, da čimprej obnove najemnine grobov za nadaljnjih 10 let, sicer bo uprava pokopališča zapadle grobove oddala novim zainteresantom.

Svojece pokojnikov obveščamo, da sprejema uprava pokopališča naročila za oskrbovanje grobov onih pokojnikov, katerih svojci ne bi mogli vzdrževati. Vse druge svojece pa opozarja, da skrb za grobove pokojnikov, ker se bo v nasprotnem primeru navzle plačani pristojbini oddal prostor novim reflektantom.

Uprava mestnega pogrebneza zavoda in uprava pokopališča poslušata na Trdnovi cesti št. 22/1, kjer sprejemata naročila in vplačila zadevnih pristojbin.

Plašarna je odprta vsak dan od 7. do 8. ure dopoldne.

FRANCEK SAJE:

Kako so dolenski farozi ustanavljali svojo belo vojsko

(Odlomek iz knjige Belogardizem)

Izvolite vzeti na znanje g. komandant: V prvem slučaju, ki se mi to s katere koli strani še enkrat ponovi, sem primoran odločiti prevzeto funkcijo, s čimer odklanjam tudi vsako odgovornost za nadaljnje delo. O tem obvestili, prosim, prizadete osebe.

Opozarjam Vas, da so vsi sklepi storjeni po predhodnem sporazumu mlade duhovščine, ki gotovo pozna položaj boljše kakor marsikateri visoki gospod v Ljubljani.

Gorjanci 26. V. 1942. Janko, L. r.⁴⁵⁸

Debeljak je majorju Novaku, Mihaelovićevemu pooblaščenca za Slovenijo, našil, da je bil sklep o belogardistični uobličaji »storjen po predhodnjem sporazumu mlade duhovščine«. Ko priznava njen uspeh in govori o nekakih saboterih, prav gotovo ni s tem mislil na zane-penjaške kaplane, ki so se z vsem ognjem »otili izdajalskega dela. V mislih je imel le splošno nesposobnost bele organizacije, ki svojim maloštevilnim bojevnikom ni ntegnila preskrbeti niti živeža, in neka-

tere posameznike, ki z dvomom spremlja-jo belogardistično »samoozbrambo«.

Med temi opreznosti je bil tudi kapetan Znidar, ki mu je Debeljak naročil, naj bi šel v oborožen oddelek. Ker je okleval, je Debeljak nekemu Čuku dne 27. maja pismeno naročil:

»Prosimo, urgirajte tkoj, kaj je z aktivizacijo kapetana Znidarja. Ali je pripravljen iti tkoj, ali ne! Vedeti moram to nujno danes popoldne, ker bi ga danes ponoči že rabil...«⁴⁵⁹

Glavni saboterji, ki niso izvajali odredb belogardistično-mihalovičevskega svojnega vodstva pa so bili slovenski fantje in možje v dolni Krke. To vodstvo je z njimi računalo kot s svojimi ljudmi, čeprav so se njihova sreča vse bolj ogrevala za partizanske upornike, in na tej postavki sestavljajo svoje zatratniške naklepe. Ko pa jih je skušalo izvajati, je trčilo ob resnično razpoloženje ljudi, ki so belim izdajalcem obrnili hrbet in jim pokopavali visoko letete načrte. Kapetan Stamenković — Mirosta je 27. maja Debeljaku takole

poročal, kako je izvršil že citirano Babnikovo povelje, ki mu ga je naslednji dan prinesel kaplan Wolbang — Vetur: »Odredu Mirosta K — tu čet. odredov: Akcije v noči 26/27. V. so bile, toda brez uspeha:

1. Ena patrola je bila v mraku poslana na Potov vrh...

2. Patrola 5 ljudi je šla na Podgrad. Fantje niso spali doma...«⁴⁶⁰

Se nazorneje bomo ta vzrok belogardističnega neuspeha pod Gorjanci spoznali iz naslednjih listin. Debeljak in kaplan Babnik sta 27. maja kapetanu Stamenkoviču ukazala:

»Kapetan, za danes sledeče: Ves logor mora biti ob pol devetih zrvečer pripravljen za pohod. Z vso sprem, ker pojde od tu.

Pojdite iz logora proti Skrjančam, da ste tam nekako ob pol 10. uri. Ustavi čete pri križu... Tu odvoji patrle treh ljudi, a eno desetih. Ostale skrij v bližnji križi in naj čakajo povratke obeh patrol.

Naloga patrol treh ljudi je: Pojde v Skrjanče do Turkovih... Tam čaka vodnik rez. oficir Miheve, ki bo izvršil odrejeno mu nalogo in se s patrolo do 11. ure vrnil do križa.

vrh do gradiča Fabjančiča. Naloga... Četrterica ali petorica tkoj v hleve. Onim, ki so notri puško na prsi. V desetih minutah morajo pripraviti konje in če imajo samare, če ne pa sedla...

Na konja natovori kuhinjski material in težo opremo. Akcija... se izvršuje pod firmo OF.

Od tu krene četa na Potov vrh... Patrola petorice pojde v vas (vodi Ivko) do kmeta Zenta, pri katerem se javi. Zenta bo vodil ves odred v tam pripravljen logor, kjer čakajo domači oboroženi fanti. Združni vse skupaj, tkoj določi desetino, zavaruj logor na vse strani, ker se približuje partizanskemu ozemlju...

Pri srečanjih s partizanskimi patrolami postopaj naglo in odločno: razoroži, a najbolje je, če jih s hladnim orožjem ubiješ v grmu. Večjih odredov se izogibaj in sprejemaj samo obrambo. — Pozdrav.

Dodatek: Patrola trojice, ki pojde v Skrjanče, mora biti tam najkasneje ob pol desetih, ker bo imela precej posl.⁴⁶¹ Ivanu Mihevcu — Kovaču, pristašu Erlihovih stražarjev, pa sta hkrati sporočila naloga za Skrjanče:

»G. Kovač. Vasa naloga: Tkoj ko pride patrola treh, vzemite enega fanta in pojditte k hiši Jakše Darko v Dolnjih Skrjančah in po Sušetrišču Antona v Gor-njih Skrjančah in oba vzemite s seboj. Iliše Vam bo pokazal eden od Turkovih.

⁴⁵⁹ Originalno poročilo v Babnikovem arhivu.

⁴⁶¹ Originalna kopija v arhivu kaplana Babnika.

⁴⁵⁸ Arhiv jav. tož. LRS, št. 60922.

⁴⁶⁰ Originalni kopiji obeh pism v arhivu kaplana Babnika.

⁴⁶² Isto.

„Slava vinske trte“

Jesen je tu z vsemi svojimi čari barv, dozorelosti, pa tudi sentimentalne otočnosti...

Vinska trta in tvoj žlahtni sok! Menda ga ni naroda, bodi danes ali v davnih časih, ki bi ne bil tvoj častilec.

Stari Grki so imeli trto tako v čast, da so ji pripisovali božanski izvor, in največje slovesnosti so praznovali v slavo Dioniza, boga veselja in vina.

da je med zlatom, soncem in vinom tajna vez, tako čislana je bila vinska kapljica. Protj koncu srednjega veka je bila vinska trta razširjena malone po vsej Evropi...

kmalu iztrebili vinsko trto. Da so pa tudi Mohamedovi verniki radi »skočili čez plot«...

Toda vinska trta — zemlje prežlahetni sad, je navzlic takim oviram šla svoj zmagoslavno pot in danes jo dobimo v vseh delih sveta, po gričih, kakor na primer pri nas, kjer seže do višine 400 metrov...

»Slava vinske trte« — kdo bi jo zanikal? In kdo bi se odpovedal njenim darovom, pa bodi to grški Kipros, laški Chianti, franc. burgunde, renski rizing, štajerski jeruzalemčan, metliška črna ali slavni dolenski cviček! Vino razveseljuje človeško Sreča (David), in v potirih praih ubi (Prešeren).

Pred novo sezono v trebanjskem ljudskem gledališču „Josip Jurčič“

Preteklo soboto so v Trebnjem gostovali člani Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani z dramo »Vravra ženska«.

Gostovanje SNG pa ima za Trebnje še prav poseben pomen. Izvedba je namreč padla prav v čas, ko se odpirajo gledališča po vsej naši domovini.

Predvsem se mora paziti že na začetku na izbiro repertoarja. Ta naj bi obsegal umetniško dognana dela, pa tudi na svetovnonazorsko plat je paziti.

dij je treba takoj misliti, kajti nihče ne vpraša izvajalec, koliko časa so študirali, temveč vpraša po uspehu tega študija! Tudi pri razdelitvi vloge je treba previdno razvati.

Gostovanje iz St. Vida, če se ne motim, je bilo slabo, naravnost škandalozno, tako da je dolžnost članov gledališča, ki nosi ime Josipa Jurčiča, da to popravijo in pokaže na odru spodobno podobo »Desetega brata«.

Popolnoma jasno je, da bodo naši kulturni pregledi morali spremljati delo in prizadevanja našega gledališča in v vsakokratnih ocenah podčrtavati, kar je dobrega in grajati, kar je slabo.

In končno še gostovanja! Vsako gostovanje naj bi bilo za vzor domačim igralcem. V pretekli sezoni, žal, ni bilo tako. Imeli smo nekaj prav slabih gostovanj! »Deseti brat« (iz St. Vida), medtem ko je bila drama »Globoke« so koreninec iz Novega mesta prav lepo izvedena.

Jože Dular:

DOLENJCI SO GADJE

(Ponatis)

Dolenjci so vam gadje! Kaj ne bi bili, ko pa imajo Gadovo peč, kjer cviček izvira. Pa tudi brez nje bi bili še amorozi to, kar so! Kaj pa Belinje, Razkrižje in Brezovica, Skorec, Piroški vrh, Gradišček in Banovec, Dol, Bočje, Stari grad...

Raziskovanje Etnografskega muzeja v Mokronogu in okolici

V oktobru bo Etnografski muzej iz Ljubljane nadaljeval s svojim etnografskim raziskovanjem Dolenske, ki ga je lani začel v gorskelem okraju. Letos si je izbral področje Mokronoga. Od 1. do 31. oktobra bo tako ekipa Etnografskega (narodopisnega) muzeja sistematično raziskala okolico Mokronoga, Tržišča, Št. Ruperta, Mirne in Trebelnega.

Važno delo Etnografskega muzeja na terenu ni mogoče dovolj podčrtati, zato zasluži vsjo pozornost, podporo in sodelovanje krajevni organov ljudske oblasti in množičnih organizacij, ki delo ekipe v množicem lahko olajšajo.

Trideset rejnikov za sirote

»Kdaj si izgubil starše, Franci,« je vpraševala tovarišica Barica 11-letnega dečka na poverjeništvu za socialno skrbstvo pri okrajnem ljudskem odboru.

»Nemem si jih ubili,« ji je s solzami v očeh povedal deček, Tudi Vinko, ki stoji zraven njega, jih je izgubil v tej vojni.

Franci in Vinko sta siroti brez staršev. Doslej sta živela v mladinskem prehodnem domu v Kamni gorici pri Radovljici.

»Drugi okraj, na primer Radovljica in Jesenice, se izgovarjajo, da so že poskušali na vse načine, vendar rejnikov ne morejo dobiti,« je povedal upravnik. Izgovor, da jih ni mogoče dobiti, seveda ne drži. Saj je prav novomeški okraj s svojimi tridesetimi rejniki pokazal, kaj se da narediti tudi na tem področju.

»Videti je treba imeti za to dobro voljo in razumevanje pristojnih organov kakor tudi ljudi, ki so pripravljene skrbeti za sirote brez staršev.«

M. V. Odvetnik DR. GROS DAVORIN v Novem mestu je preselil svojo pisarno na Ljubljansko cesto št. 20 v bivšo notarsko pisarno (poleg gostilne Per).

Osemdeset let metliških gasilcev

Dobrilih petsto let se že Metlika, nekdanja prestolnica Bele krajine, ponaša s svojimi meščanskimi tradicijami. Od začetka turških napadov v XIV. stoletju pa do nastanka Karlovca leta 1579, je bila središče obrambe slovenske dežele pred napadi Turkov.

Logar Martin, Majzelj Jože, Okoren Anton, Papic Jože, Fapic Janez, Stupar Alojz, Stupar Franc, Prus Franc, Schönbrunn Franc, Smrekar Jože, Rus Jože, Trampus Franc, Tancik Janez, Trček Alojz, Završnik Franc, Završnik Anton in Zalokar Franc.

Društvo je bilo že v začetku pod nadzorstvom mestne občine. Vsakokratni župan je bil hkrati nadpoveljnič društva, gasilci pa so iz svoje erede izbrali poveljnika, ki pa ga je morala potrditi tudi občina.

Leta 1876, ko nastala v društvu trenja, ker poveljnik Schönbrunn ni dovolj skrbel za disciplino. Da bi se društvo zopet poživilo, je mestna občina naprosila blagajnika mestnega imetka in občinskega tajnika Leopolda Glasla, da naj prevzame poveljstvo nad gasilci.

Prvi člani društva po najstarejših imenikih so bili: Bajuk Franc, Bezek Janez, Grbec Jože, Grahek Stefan, Grubar Franc, Habjan Janez, Kremšček Franc, Kompore Janez, Kifnar Jože,

Gangl je uvedel v društvu strogo, skoraj vojaško disciplino, ki pa je koristila razvoju gasilstva.

23. maja 1875. leta je društvo dobilo zastavo, ki jo ima še danes. 6. maja 1928. so kupili nove delovne obleke in prvo motorno brigadno. Za obdobje od leta 1933. do leta 1944. manjkajo vsi podatki o delu društva, ker so jih uničili Nemci oziroma zgoreli ob sovražnem vdoru v Metliko.

Po njegovem odstopu je z listimi pravicami prevzel nadpoveljstvo Božidar Guštin, ki pa je kmalu odšel v Ameriko. V tem času je bilo 12 gasilcev odlikovanih za 25-letno službovanje pri gasilstvu. Pozneje so se zvrstili na položaju po-

veljstva društva še Anton Trček, Jože Flajšman, Franc Weiss, Anton Rajner in Ivan Malešič, ki je načeloval društvu do druge svetovne vojne.

Leta 1910. je društvo pristopilo k Zvezi kranjskih gasilskih društev. Za čas prve svetovne vojne ni o delu društva nikakršnih podatkov. Leta 1920. je pristopilo 40 novih članov in leta 1922. šteje društvo že 107 članov.

Društvo je ponovno oživilo leta 1945., ko je prevzel dolžnost predsednika Ivan Jerina, tajnik je postal Zvonko Pavlovič, blagajnik Janko Bračička, poveljnik pa Pavel Pavlovič. Odbor je z malimi izjemami ostal do danes. Izmed metliških družin, iz katerih so izšli ustanovitelji gasilstva in ki so še danes aktivne, so Ganglova, Trampusjeva, Flajšmanova, Bezkova, Trčkova, Barbičeva, Rajnarjeva, Kremščekova, Okornova, Jerinova, Suščekova, Kifnerjeva, Črničeva in Guštinova.

Gasilsko društvo je uspešno sodelovalo pri gašenju številnih požarov. Tako n. pr. 7. 6. 1877. v Gradcu, ko je gorelo skladišče železovarne; 6. 6. 1879. na Krvoskem vrhu, 4. 7. 1881. v Radovljicah, 29. 8. 1882. na Kolpi pri Staniču, 13. 8. 1888. v Metliki, 14. 10. 1888. pri velikem požaru, ki je zajel celo vas na Radovici in kjer so gasili tudi z vinom, 3. 6. 1890. v Gribljah, 28. 3. 1895. na Primostru,

9. 11. 1895. v Rosalnicih, leta 1908. na Božakovem, kjer je pogorela skoraj cela vas, 24. 10. 1910. v Radovljicah, 7. 7. 1913. v Metliki, 24. 11. 1917. v Dol. Dobravcih, 1926. in 1930. spet v Metliki. Leta 1931. so sodelovali pri gašenju velikega požara v Zaloki na Hrvaškem (na cvetno nedeljo), ko je pogorelo 123 poslopij. Poleg tega pa so gasilci pomagali pri številnih manjših požarih in drugih nesrečah.

V društvu je bila leta 1876. ustanovljena bratovska skladnica, ki je skrbel za mesečno denarno pomoč članstvu, leta 1879. pa še mrtvaška blagajna, ki je skrbel za cenene in dostojen pogreb članov in njihovih svojcev.

Gibanje članstva v društvu je bilo različno. Ob ustanovitvi je imelo po starih zapiskih 27 članov. Leta 1930. je število že 107 članov, letos pa ima ob zgodovinskem jubileju 48 aktivnih gasilcev, 25 pionirjev, 13 negasilcev, 4 častne člane in 180 podpornih članov.

Ob visokem jubileju metliških gasilcev, ki so vedno prihili na pomoč, kjerkoli in kadarkoli je bilo treba, naj omenimo najzlažnejše člane, ki so bili ob proslavi 80-letnice obstoja društva posebej pohvaljeni. Priznanje in pohvalo za 40 ali 45-letno delo v društvu sta prejela zaetavnovaš Gustav Henigman in strojničnik Anton Stipančič. Priznanje in pohvalo za 35—40-letno zvesto delo v gasilskih vrstah pa so dobili Anton Zvernik, Viljem Kifnar in Anton Rus. Ljudstvo Metlike in bližnje okolice, ki pozna svoje gasilce in njihovo požrtvovalnost za korist sočloveka, zvestim članom in društvu čestita in želi novih uspehov.

Črnomaljski nogometaši budijo Belokranjce

Ze v zadnji številki je kratka opazka o visoki zmagi črnomaljskega nogometnega moštva »RUDAR« nad ljubljanskim moštvom »JADRAN« z Ježice vzbudila zanimanje v športnih krogih na Dolenjskem. O športu v Beli krajini se dajl šasa ni veliko slišalo. Vendar pa so oživeži črnomaljski nogometaši pokazali,

Sodnik je tu pa tam oškodoval obe moštvi.

Po tej tekmi so nastopili še najmlajši iz Semeč in domačega »Rudarja«. Simpatije vseh so si pridobili takoj v začetku z lepim pozdravom. Z vso vne-mo so se zagrizli v igro, vendar se je pokazalo, da se mladi in nekoliko šibki

Nogometno moštvo »Rudarja« v Črnomlju je razgibalo športno življenje v Beli krajini

da se zavedajo, kaj se pravi, braniti barve svojega kluba — saj so edino moštvo, ki nastopa kot nogometni klub.

V nedeljo 23. septembra je mladinsko moštvo »Rudarja« odigralo nogometno tekmo z mladinskim moštvom iz Karlova. Zmagalo je z rezultatom 5:3 (2:3). Rezultat sicer govori v prid črnomaljskega moštva, ki je res zmagalo s po-zrtvovalno igro, vendar pa so mladi in simpatični gostje prekašali domačine z lepo tehnično igro. Kondicijsko sicer niso bili dorasli klenim rudarjem, navdušili pa so gledalce s preudarno igro.

Semečani ne morejo upirati Črnomal-jcem. Mlade noge so hitele za žogo, iz gneče pa so znali bodoči igralci »Ru-darja« odpreti igro in šestkrat pretresti mrežo nasprotnikov. Rezultat 6:0 je stvar-nen, čeprav bi privoščili Semečanom vsaj štasten gol. Izmed gostov je bil najbolj simpatičen mali Kocjanov Lojzek.

NOVOMESKI ATLETI SE PRIPRAVLJAJO NA SREČANJE V KOPRU

V soboto je bilo na stadionu v Kandi-ji zanimivo lahkoatletsko tekmovanje novomeških atletov, ki se bodo 7. oktobra pomerili v Kopru s tekmovalci STO-ja. Videna na-predek so dosegli v skokih in metih, sre-dnji pa so rezultati v teklih. Slabo tekališče še vedno močno ovirala razvoj lahke atletike v Novem mestu. Rezultate najboljših bomo objavili v prihodnji številki.

OGLASUJTE V »DOLENJSKEM LISTU«!

KLAVNICA IN MESARIJA

MLO Novo mesto KUPUJE

Zagrebska cesta 2 govejo živino — teleta — drobnico in prašiče v vsaki množini po dnevnih cenah

Kmetijska zadruga v Novem mestu

nudi v svojih poslovalnicah:
v manufakturnem oddelku: Glavni trg 13
v prodajalni čevljev in usnja: Ljubljanska cesta 6
v prodajalni za železnino in mešano blago: Glavni trg 22
industrijsko blago vseh vrst in najnovejše izbire

V kmetijskem oddelku na Ljubljanski cesti 27:
kmetijski reprodukcijski material, stroje, semena, za-ščitna sredstva, krmila itd.

Odkupuje kmetijske pridelke vseh vrst, gozdne sadeže, zdra-vilna zelišča, industrijske rastline, semena itd.

Poslužujte se poslovalnic kmetijske zadruge v Novem mestu!

Narod si bo pisal sodbo sam

Vladimir Dedijer — »DNEVNİK«, drugi del

10 (Nadaljevanje in konec.)

»Star sem, živel ne bom več dolgo, hrbet mi je upognilo petinpetdeset let dela na polju, toda glej, prišel je čas, ko se ne vpraša, ali si star ali mlad, marveč ali ljubiš slovensko grudo, ali hočeš, da bomo svobodni ali ne, ali hočeš biti končno gospodar na svoji zemlji ali ne... In zato ne sme biti nobenega Slo-venca, ki ne bi podpiral naših partizano-v, ker so napočili veliki dnevi. Od očeta na sina, iz roda v rod bo živel spomin na sedanjo borbo, bodoči rodovi nam bodo zavidali, da je izbrala usoda prav nas, da vzdržimo tako hude pre-zkušnje, da se rešimo Nemcev in Ita-lijanov, da zgradimo našo slovensko do-movino, v kateri bo vladala pravica, v kateri se bo kmet veselil svojega klasja, delavec pa dela svojih rok.«

Stari Franc je nadaljeval s poudar-kom, da ne smemo kloniti, da moramo vse vzdržati.

»Star sem, toda za domovino sem dal že dva otroka, lani so mi požgali belo-gardiisti hišo, ubiti so hoteli tudi mene in šest tednov sem se moral skrivati s svojo staro v vodnjaku, samo ponoči sem prihajal iz njega, toda vse to smo vzdržali, ker nismo sami, ker trpi tako vse ljudstvo.«

Govorilo je še nekaj govornikov, po-tem pa je zaprosila za besedo stara kme-tica iz Bara pri Ribnici, Marija Ivančič. Spregovorila je s tihim glasom:

»Moža sem izgubila v prvi svetovni vojni. Zapustil mi je neprekrbljene otroke. Garala sem in trpela, da sem jih redila, dokler niso zrasli v dobre državljane, zavedne sinove slovenske domovi-ne. Lani 29. julija je bil storjen zločin nad njimi. Tistega dne so mi Italijani ubili štiri sinove. Tri na travniku, ko so kosili, četrtega pa doma. Ko bi jih bili samo ustrelili! Odrezali so jim roke, nosove, razmrcvarili so jih tako, da niso bili po-dobni človeškemu bitjem. Glejte, to je delo izdajalcev, to je okupatorjevo delo. Smrt je za take zločine premila in pre-hitra kazen...«

Nikočar ni bilo v dvorani, ki bi se mu ne bile zaskrile solze v očeh, ko je gledal slovensko mater, kako dviga v pre-magovanju svoje bolesti roko visoko in jo poveša.

Stara Marija Ivančič, kmetica iz Ba-ra pri Ribnici, je nadaljevala:
»Mislite si, koliko bridkosti sem izkopala štiri grobove. Vzdržala sem to, ker sem vedela, da sem žrtvovala svoje otroke domovini! Vesemu svetu in vesmu

NAGROBNO PLOŠČO
SPOMENIK, OKVIR ALI
ROBNIK, GRAVIRANJE
RUMENIH IN ČRNIH ČRK

vse to Vam oskrbi

Mestno kamnoseštvo
MLO NOVO MESTO
Gerdešičeva ulica 8
(poleg novega mostu
v Ragov log)

Kavana
MLO NOVO MESTO
Glavni trg

Nudi vsak dan mrzla jedila,
šunkarice, sveže pecivo, vsa-kovrstne mrzle in tople pijače,
buteljčna vina, pristno turško
kavo

Cenjenim gostom se priporo-čamo za obisk!

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA:
Od 28. septembra do 1. oktobra: ameriški
film »Hrepenega vdovca.«

KINO DOLENJSKE TOPLICE PREDVAJA:
V soboto 29. IX. ob 20. uri in v nedeljo
30. IX. ob 16. in 20. uri v dvorani Zadrug-
nega doma ameriški film »Bil sem vojna
novost.«

Objava

Splošna bolnišnica v Novem mestu potre-
buje strežnika v mrtvašnici za pokope
in pomoč pri obdukcijskih. V poštev pridejo
interesenti, ki že imajo stanovanje v No-
vem mestu.
Splošna bolnišnica Novo mesto.

Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik
Pone Gošnik — Naslov uredništva in uprave:
Novo mesto, Kapuclanski trg 3 — Poštni
preddajal 83 — Tekočni račun pri Komunalni
banki v Novem mestu, št. 616-1-90322-1 —
Četrletna naročnina 75 din, polletna 150 din,
celoletna 300 din — Naročnina se plačuje
vnaprej — Tiska tiskarna »Ljudske pravice«
v Ljubljani

Keramika

TOVARNA ŠAMOTNIH PEČI

NOVO MESTO

ima na zalogi visoke in krušne peči vseh vrst,
šamotne zidake, šamotne plošče in najrazličnejše
dekorativne keramične izdelke

POHITITE Z NAKUPOM — DOKLER TRAJA ZALOGA!

ZAKUPNO
GOSTIŠČE

»BREG«

JOŽE LAMPRET - NOVO MESTO

Nudi ves dan toplja in mrzla jedila ter pijače
Cele in polovične porcije — zmerne cene
Sprejema naročila za skupna kosila, večerje

Obiščite nas!

Belokranjska železolivarna ČRNOMELJ

Telefon 26
Brzjavni naslov:
Livrarna Črnomelj
Tekočni račun pri
Narodni banki FLRJ,
podr. Črnomelj,
št. 618-36200-1

izdeluje iz litega železa: štedilniške plošče,
rešetke, kurilna in pečna vrata, talne sifo-
ne, cestne požiralnike, kotle za svinjekuho,
orna kolesa, gnojnične razpršilnice, zavorne
kladice, čevljarске trinožce, odlitke za sadne
in grozdne mlince ter grozdne stiskalnice in
strojne odlitke po danih modelih.
Kupuje stare železo in kovine ter po ugod-
nih cenah zamenjuje svoje izdelke

ZDRAVILIŠKO GOSTINSKO PODJETJE

Dolenjske Toplice PRI NOVEM MESTU

Obiščite nas in se prepričajte sami, da boste odhajali zado-
voljni in dobro postreženi iz našega podjetja! Za zadovoljitev
želj in potreb naših gostov se trudimo z zavestjo, da strežemo
delovnemu človeku, ki ustvarja za našo skupnost!
Celoletna sezona! Prirodne zdravilne toplice, voda 36,2° C,
zdravstvena ureditev kopeli in masaža

ZELEZNIŠKA POSTAJA: STRAŽA-TOPLICE
UGODNA AVTOBUSNA ZVEZA NOVO MESTO-TOPLICE

narodu govorim, da za svobodo domo-
vine nobena žrtve ni prevelika... Si-
novi in hčere moje, odzovite se veselo
klicu naše domovine... Slava tistim, ki
so prelili kri za svobodo slovenske do-
movine...«

Tako je končala Marija svoj govor in
ganjeni ljudje so vstali. Daleč so zadoneli
klici. V stoterih epopadih prekaljeni
borci, drzni politični delavci v zasu-
jnjeni Ljubljani, vse slovensko ljudstvo
je pozdravljalo kmetico Marijo, mater
bratov Ivančič, pozdravljalo je sloven-
sko mater.

Marijo so odvedli v častno predsed-
stvo skupaj s starim Francem Becele-
tom. Sedela sta tam kot naša vest.

Vetane delavec in govori Titu:
»Tito je posebej enotnosti naše
gaj ljudstva — njegova mati je Slovenka,
oče Hrvat, borbo je začel v našem Be-
ogradu, njegove proletarske brigade in
njegovih borci so privali kri v vsaki
naši deželi, na vsakem hribu...«

To noč si čutil tudi globoko vdanost
slovenskega ljudstva Partiji. Na njeno
inicijativo je bila že v aprilu 1941 usta-
novljena koalicija 18 raznih skupin, toda
ta koalicija se je spremeniла med borbo
v enotno fronto. Partija je postala v
Sloveniji dejansko vseljudska Partija, ki
zastopa interese vsega ljudstva, ker se
je dvignila prva in edina v celoti v
obrambo slovenskega naroda. Kako res-
nične so besede bivšega ministra Puclja,
ki jih je citiral neki govornik: »Hvala

Komunistični partiji, da je prinesla slo-
venskemu narodu herojsko dobo!

Se neki važen moment v razvoju
vstaje v Sloveniji: Na meji Italije in
Nemčije se je slovensko ljudstvo krče-
vito upiralo vsakemu raznarodovanju. Od
toda njegova tako neverjetna žilavost,
zavest enotnosti. Dvorana je zadonela,
ko se je pojavil delegat Slovenskega Pri-
morja in se zahvalil OF za pomoč Pri-
morju, ki se je naposled osvobodilo tu-
jeja jarma.

Vihorno so pozdravili tudi delegata
Koroške, kjer se partizansko gibanje če-
dalje bolj širi.

Delegata Ljubljane Vlada Krivca so
pozdravili vzkliki:

»Živela junaška Ljubljana!
Povdaril je, da se je odzvalo Rupni-
kovi mobilizaciji 28 ljudi, naši pa 7000!
»To ni naša zasluga, to je predvsem
zasluga naše partizanske vojske... Pri-
hodnji sestanek odposlancev slovenskega
ljudstva pa naj bi bil v Ljubljani!« je za-
ključil tov. Krivic.

Tudi govor o mednarodni situaciji so
pazljivo poslušali. Ko je omenil Bevc v
svojem referatu drugo fronto, je zabu-
čalo po dvorani. Ljudje so skočili na klopi
in v zboru zahtevali drugo fronto, iz
množic pa so se dvignili govorniki. Neki
prileten, debeluhast tovariš dobroduš-
nega, rdečega obraza je v navdušenju
stopil na klop, dvignil roke in spreγο-
voril:

»Nočemo druge fronte, ker se jo par-
tizani Jugoslavije že postavili. Hočemo
tretjo fronto...«

Neki mladenič z galerije mu poseže
v besedo:

»Smrt Nemcem od vseh strani!
»Dajte nam letala in tanke, pa bomo
mi postavili drugo fronto!« zakliče neka
tovarišica z galerije

Jones si kraj mene mane roke:
»Glejte, kaj želi ljudstvo v Evropi!«

Bevc je v svojem referatu poudaril,
da smo sli v vojno, da bi zagotovili mir,
pravičen, zmagovit mir... Cimprej bo
postavljena druga fronta, tem prej bomo
imeli mir. Vea Krivca za nadaljevanje
vojne za vse žrtve, ki jih dajemo, za-
dene reakcionarne kroge, ki odlašajo z
drugo fronto

Ko je omenil londonsko emigrantsko
vlado, je nastal zopet hrup

»Naj jih Angleži izroče, da jih bomo
sodili!«

»Na veščila z nimit!«
Bevc je opozoril na novo taktiko,
zlasti pa poskuse »sredine«. Bivši mini-
ster v londonski vladi Furlan je poslal
Vidmarju radiogram, »da bi se dosegla
enotnost slovenskega naroda, da bi se
OF pobotala z belo gardo.« Določil je
nekega Stojana Bajca, da bi se mu Vid-
mar javil. Vidmar je odgovoril:

»Enotnost slovenskega naroda je že
dosežena in sicer v OF.«

Zdaj se je pojavil nov, v zgodovini
Slovencev doselej neznan nacionalni po-
nos. Delegati so govorili:

»Mi nismo več narod hlapcev. Sami
kujemo svojo usodo...«